

# Diverse tilleggselementer vedrørende bibelens skriftgrunnlag

---

## Det gamle testamente (GT)

---

- **Rekkefølge:** De hebraiske tekstene ble oppbevart på ruller. De ulike rullene inneholdt kun én skrift, og skriftene var derfor i utgangspunktet ikke ordnet i en bestemt rekkefølge. Når en senere skulle utgi skriftene i bokform så ble det derimot nødvendig å ordne dem i en rekkefølge. Rekkefølgen på skriftene (bøkene) i GT kan variere mellom ulike tradisjoner. Eksempelvis finnes det én rekkefølge etter kristen tradisjon, og en annen etter jødisk.
- **Vokalisering:** I det skriftspråket som tekstene i GT ble nedtegnet var det kun konsonantene som ble skrevet. Vokalene ble brukt i muntlig tale, men ikke skriftlig. Etter hvert oppstod det et behov for å skrive ned vokalene også, hovedsakelig fordi arameisk overtok for hebraisk i dagligtalen. Skriftene ble ansett som hellige, og en ønsket derfor ikke å endre selve teksten. I perioden 500-900 e.Kr. ble det derfor utviklet systemer hvor vokalene kunne avmerkes uten å endre konsonantteksten, typisk ved å sette på små prikker eller streker over eller under konsonantene.
- **Redigering:** I noen av håndskriftene finner en ordforklaringer (glossa), tilføyninger eller mindre kommentarer som er skrevet mellom linjene eller i marginen. En kan også se tegn på at det er gjort gjenopprettinger av tidligere skrivefeil. I enkelte håndskrifter kan en se at noen av tilføyningene har blitt føyd inn i hovedteksten, men dette gjelder i liten grad for de hebraiske håndskriftene. Det kan observeres mindre tekstlige variasjoner mellom ulike håndskrifter (som for eksempel mellom Septuaginta og masoret-teksten), men generelt er disse forskjellene av liten betydning for budskapet i tekstene.

## Det nye testamente (NT)

---

- **Skrifttyper:** De viktigste håndskriftene til NT er skrevet med majuskelskrift (store bokstaver uten mellomrom). Yngre håndskrifter er gjerne skrevet med minuskelskrift (små bokstaver med varierende høyde).
- **Variasjoner:** Enkelte vers og avsnitt kan variere mellom ulike håndskrifter. Slike vers blir vanligvis merket i teksten og kommentert på i fotnotene.

## Den moderne bibelen (GT + NT)

---

- **Trykk:** Den første trykte bibelen kom i 1454 og ble produsert av Johann Gutenberg.
- **Kapitler og vers:** Det er vanlig å dele de ulike bøkene i bibelen inn i kapitler, og de ulike kapitlene deles videre inn i nummererte vers. Dette gjøres vanligvis ved å sette kapittel- og versenummer inn i teksten. Disse numrene er annotasjon som gjør det lettere å referere til bestemte deler av teksten, men er egentlig ikke en del av teksten selv. Inndelingen i kapitler og vers ble gjort på henholdsvis 1100-tallet og 1500-tallet e.Kr. Det kan forekomme mindre variasjoner i vers- og kapittelinnndelingen i ulike bibelutgaver.
- **Fotnoter og referanser:** Moderne bibler har ofte fotnoter og/eller referanser ført inn på de samme sidene som bibelteksten. Disse står vanligvis oppført med mindre tekststørrelse eller en annen skrifttype for å gjøre det lett å skille mellom teksten og tilleggsmaterialet.

## Lenker [eksterne]

---

- [Wikipedia – tiberiansk hebraisk](#)
- [Emanuel Tov - Glosses, interpolations, and other types of scribal additions in the text of the Hebrew Bible](#)